

Nr 134.

Av herr **Olsson, Lars, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till en odlingsorganisation.*

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 92 hemställes, att riksdagen till bestridande av kostnaderna för en odlingsorganisation i huvudsaklig överensstämmelse med ett av chefen för jordbruksdepartementet tillstyrkt förslag må under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 800,000 kronor för vart och ett av åren 1918 och 1919.

Den utsträckning av den redan vidlyftiga kristidsorganisationen, som Kungl. Maj:t ställer i utsikt genom förslaget om en ny odlingsorganisation, kan ej annat än väcka betänkligheter. Såväl den centrala, som den lokala administrationen av kristidens mångahanda uppgifter ha antagit proportioner, vilka inge farhågor att större och mera invecklade apparater skapats än vad alltid står väl överens med angelägenheten att med minsta arbetsuppföring erhålla bästa arbetsresultat. Genom omfattningen av befintliga organisationer har även följt, att den duglighet och den lämplighet ävensom den offervilja att påtaga sig allmänna värv, som finnes på vår landsbygd, i stor utsträckning redan tagits i anspråk. Redan personvalet såväl vid odlingsnämnders som odlingsråds tillsättande torde därför mångenstädes föranleda svårigheter. Och på personvalet beror i detta fall allt. Jordbruksteknisk erfarenhet, ett levande intresse för uppgiften, frihet från byråkratisk formalism, förenad med god omdömesförmåga vid handhavandet av fördelningen av de betydande anslag, som ställas till förfogande, jämte möjlighet att disponera tillräckligt med tid för utförandet av de mångahanda och skiftande uppgifter, som tilläggas den nya organisationen, äro förutsättningar för att de nya männen skola fylla de förväntningar, som man ställer på desamma. Vi tro att det skall bli ganska svårt att få fram alla dessa nya krafter bland lantmännen, då var och en för det helas väl samtidigt måste inrikta alla ansträngningar på egna arbetsuppgifter. Då

vi likväl icke yrka avslag på det framlagda förslaget, sker det i känsla av att *inga* medel få lämnas oförsökta för uppnående av de mål, som med den nya organisationen avses.

Vad vi däremot icke kunna lämna obeaktat är den ytterligare ekonomiska börda, som den nya organisationen hotar att lägga på våra landskommuner. En statistisk sammanställning av utvecklingen av våra landskommuners ekonomi under kristiden saknas ännu. Men så mycket är visst, att kristiden farit mycket hårdhänt fram på detta område. Genom den inblick i våra landskommuners ekonomi, som vunnits genom de kommunala ansökningarna om bidrag ur fonden till lindrande av de mindre bemedlades levnadsvillkor, har man kommit till insikt om den oroväckande höjning av skatterna, som redan ägt rum liksom också att ytterligare stegringar äro att befara. Denna företeelse är allmän. Undantag givas visserligen, där bevillningskronorna sprungit upp genom förekomsten i kommunen av vissa av kristiden gynnade näringar. Men regeln är att våra landskommuners ekonomi för varje krisår blivit alltmer bekymmersam. Orsaken härtill är, förutom kostnadsstegring på alla områden, kostnaden för redan tillsatta kristidsorganisationer ävensom nödvändigheten av kommunala uppoffringar för lindring av de mindre bemedlades levnadsvillkor. Under sådana omständigheter kunna vi ej vara med om ytterligare kommunala utgifter för nya kristidsorganisationer. Departementschefen yttrar i propositionen nr 92 (sid. 13) följande:

»Ej heller synes det kunna åläggas kommunerna att bestrida alla kostnaderna för odlingsnämnderna, även om det må vara önskvärt, att, där så visar sig behöfligt, tillskott till statens anslag må lämnas av vederbörande kommuns medel. Det är ett hela folkets intresse, att jorden må frambringa så mycket produkter som möjligt till fyllande av folkets behov.»

Med denna departementschefens riktiga utgångspunkt och i betraktande av det verkliga tillståndet inom kommunerna kunna vi icke som departementschefen komma till det resultatet, att det »väsentligaste» av de med organisationen förknippade kostnaderna skola gäldas av statsmedel, utan att *hela* kostnaden bör gäldas av staten.

Att fixera avlöningen till odlingsnämndernas ledamöter är givetvis mycket svårt. De ofantliga skiljaktigheter, som våra svenska kommuner erbjuda såväl i storlek som med avseende på omfattningen av de uppgifter som respektive nämnder få att fylla, omöjliggöra givetvis, att samma avlöning gives åt alla nämnder. Avlöningen måste så vitt möjligt anpassas efter det arbete, som utföres. Att som mätare här-

för icke lämpar sig den av produktionskommittén och av Kungl. Maj:t föreslagna beräkningsgrunden eller hektar nyodlad jord finna vi uppenbart. Möjligheterna till nyodling äro synnerligen växlande inom olika kommuner. Dessutom är uppgiften att åstadkomma nyodlingar enligt den för odlingsnämnderna uppgjorda arbetsplanen ingalunda dessas enda uppgift, ja, man kan fråga sig, om den i verkligheten är den viktigaste.

Vi tilltro oss ej att kunna föreslå någon annan enhetlig grund för ersättningarnas beräkning utan hålla före, att dessas fastställande inom vissa ganska tänjbara gränser och med nödig hänsyn tagen till det av nämnderna utförda arbetet måste läggas i händerna på överordnade myndigheter, i detta fall väl odlingsråden, med lämnad möjlighet för odlingskommittén eller Kungl. Maj:t att i särskilda fall gå utöver det bestämda maximibeloppet.

Om ersättningarna beräknas utgå med högst 700 kronor per nämnd och i medeltal med 400 kronor, skulle kostnaden för odlingsnämnderna för hela landet uppgå till omkring 900,000 kronor. Läggas härtill den av produktionskommittén beräknade totalkostnaden för odlingsråden, cirka 200,000 kronor, och den för odlingskommittén beräknade kostnaden av 50,000 kronor, så kommer man till en totalkostnad för hela organisationen av 1,150,000 kronor, som torde bära givas förslagsanslags natur.

Vi hemställa därför,

att riksdagen till bestridande av kostnaderna för en odlingsorganisation i huvudsaklig överensstämmelse med det av chefen för jordbruksdepartementet tillstyrkta förslag och med beaktande av här ovan anförda synpunkter måtte anvisa under nionde huvudtiteln

dels å tilläggsstat för år 1918 ett	
förslagsanslag av	kronor 1,150,000
dels ock å extra stat för år 1919 ett	
förslagsanslag av	kronor 1,150,000.

Stockholm den 1 mars 1918.

Lars Olsson.

Paul Hellström.

Ake Ingeström.

C. J. v. Essen.

